Rok IIgi Nr. 9. Kraków, dnia 15 Września. Rok 1874.

Wychodzi w Krakowie
dwa razy miesięcznie przez czas pory zdrojowo-kąpielowej.

Biuro Redakcyi i Administracyi
W KRYNICY
w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy**."

KRYNICA

Dwutygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym

Redaktor
Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 10 c.

Numer pojedynczy . . . — 10 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**

Pogląd na rozwój Zakładu zdrojowego

W KRYNICY

w ciągu ubiegłych lat siedmnastu (od 1857 do 1873 r.)

skreślił

Dr. Zieleniewski.

(Dokończenie).

Statystyka.

(Ciąg dalszy).

5) W krótkim czasie pozyskany a nader znakomity w Krynicy przybytek domów z 9 do 66, w miejsce dawniejszych 81, obecnie 630 pokojów gościnnych do użycia nastręczających; tudzież powiększenie się pokojów łaziebnych, bo z 17 do 74, najwymowniéj dowodzą wielkiego znaczenia i wartości szczawy krynickiéj w rzędzie środków lekarsko balneologicznych; albowiem tak wielkiego wzrostu, a tak szybkiego rozwoju Krynicy nic innego nie wywołało, jak tylko najsilniejsza wiara i nadzwyczajne zaufanie w skuteczność wód krynickich. Nie było bowiem w tem udziału ani sztucznéj protekcyj osób przemożnych, ani nie było w tym względzie pomocy żadnych akcyjnych budowlanych towarzystw, nie było też żadnéj predylekcyi ku zabudowaniu i zaludnieniu tutejszéj miejscowości, powodowanéj patryotycznem upodobaniem ogółu magnatów, lub naśladowaniem pośrednich; zgoła nie było w tém zabudowaniu Krynicy wpływów ani efemerycznego zadosyćuczynienia zachceniom, ani woli wszechwładnéj arystokracyi; bo Krynica posiadaniem tego rodzaju dobrodziei chlubić się nie może. Owszem obojętnie, a może z nietajoną apatyą przyglądały się wzrostowi Krynicy osoby wpływowe: rodem, zasobem kapitału lub stanowiskiem społecznem, zapoznawali ją najbliżsi a możni jéj sąsiedzi. Żaden z naszéj arystokracyi nie przyczynił się do budowania domów w Krynicy; tylko ludzie pracy uwierzyli w interes Krynicy; tylko tego rodzaju ludzie wystawili tutaj domy dla gości przeznaczone; tylko ludzie pracy zbudowali tutaj hotele, otwierając zaś tu nowe dla siebie źródła zarobkowania, dali dotykalne świadectwo swego zaufania w interes Krynicy i swéj praktyczności; a obfite plony ich trudów i zachodów hojnie ich wiarę i ich pracę wynagrodziły.

6) W obec zwiększonego uczęszczania gości do Krynicy, w obec wzrostu liczby jéj zabudowań, w obec przybytku stałéj tutaj ludności, tudzież w obec zwiększonéj w ogóle sposobności do zarobkowania, przybyło w ogóle pracy, a z nią wzrosła i produkcya, znikła dawniejsza bezcenność gruntu pod budowę, za którego sążeń w 1858 r. 5 kr. a dzisiaj 1 Złr. 20 kr. się płaci; ustała dawniéj tu praktykowana bezcenność materyałów; ustąpiła bezcenność foraliów; wzmogły się czynsze dzierżawne; a nawet cena najmu robotnika znakomicie w cyfrze podskoczyła; co wszystko przemawia za większą sposobnością i ułatwieniem sprzedaży, za wzrostem miejscowych potrzeb, w ogóle za korzystnem ożywieniem obumarłéj dawniéj tutejszéj miejscowości.

Ze zwiększoną produkcyą i z powiększonem zarobkowaniem musiały naturalnie wzróść i podatki, dochód przeto z tego względu dla Państwa znacznie się tutaj przysporzył. Jakoż gdy w r. 1857 podatki ze samego Zakładu t. j. jedynie z własności rządowéj wynosiły 630 Złr., to w r. 1872 sam Zarząd zdrojowy z tejże saméj własności, ale z daleko znaczniejszéj swéj produkcyi opłacał podatku 2438 Złr.

Rozumie się samo z siebie, że gdy najwięcéj własności nieruchomych w Zakładzie krynickim jest prywatnych; albowiem Zarząd ma tylko 5 domów gościnnych, a prywatni takowych 56 posiadają; to też podatki tego rodzaju: jak gruntowy, domowy, czynszowy, zarobkowy i dochodowy przez prywatnych w Krynicy dawniéj a obecnie opłacane, są w prostym stosunku do zwiększonéj liczby zabudowań i zwiększonego obecnie przez prywatnych zarobkowania. Jakoż cała gmina Krynica opłacała w r. 1857 podatków: gruntowego, domowo-klasycznego i domowo-czynszowego kwotę złr. 941 c. 97; zaś w r. 1873 tężsame podatki wynosiły kwotę złr. 2683 c. 93. Oczywiste te korzyści dla skarbu Państwa, rozwojowi gospodarstwa i industryj zdrojowiska przypisać koniecznie należy.

Z przytoczonych powyżéj dat statystycznych zdrojowiska krynickiego dotyczących, łatwo zmiarkować i osądzić, ażali zakłady zdrojowe w ogóle, a w szczególności Krynica zasługuje na nazwę instytutu narodowo-ekonomicznego. Wszakże cyfry te statystyczne

najdobitniéj przekonywują o ważności zdrojowisk pod względem narodowéj ekonomii, tak dla ich miejscowości, jakoteż dla całego kraju. A jeżeli ważność zakładów zdrojowych pod względem ekonomicznym jest niezaprzeczoną; czegóż po nich spodziewaćby się można, gdyby je umiejętnie a w całéj zupełności użyć i spożytkować zdołano?

Z tego statystycznego, jednego tylko krajowego zdrojowiska dotyczącego obrazku, łatwo wnosić i ocenić możemy, jakie mają znaczenie i jaką ważność nacyonalno-ekonomiczną przedstawiają zdrojowiska: dla królestwa Czeskiego, dla Bawaryi, tudzież jakie dają korzyści dla Prus, skoro kilka tamtejszych zakładów zdrojowych (Selters, Fachingen, Ems, Schwalbach i Schlangenbad) w r. 1870 dały brutto dochodu 360672 talarów [1]). Jestto bardzo wdzięczna rola, byleśmy ją tylko umiejętnie a starannie pielęgnować zdołali.

7) Jak dalece obudził się w owych siedmnastu latach interes poznania Krynicy, na dowód tego dosyć przytoczyć, iż w owym czasie odwiedziło nasz zakład pp. Drów Medycyny 371, a między tymi były pierwszorzędne w naszym kraju znakomitości, jakoto: Profesorowie Medycyny naszych Uniwersytetów (Bryk, Chałubiński, ś. p. Chojnowski, Czerwiakowski, Dietl, Girsztowt, Hirschfeld, Łuczkiewicz, Majer, Madurowicz, Riedel, Rose, Skobel, Stopczański, Tyrchowski i Wisłocki), tudzież największéj praktyki w kraju używający lekarze, nawet z najodleglejszych miejsc nieszczędzili trudów podróży do Krynicy, aby na miejscu poznać wody tutejsze i urządzenia zdrojowe. Niechaj mi wolno będzie wynurzyć na tem miejscu *cześć* dla Nich imieniem Krynicy! a od siebie *wdzięczną* dla nich pamięć! Zarazem niechaj mi wolno będzie tutaj zaznaczyć, że wszyscy Ci Szanowni Koledzy opuszczali Krynicę z uznaniem ważności jéj wód i odpowiedności jéj urządzeń zdrojowych, a ze słodkiem wspomnieniem miłe tu przepędzonych chwil swobody i wytchnienia.

IV.

Odbyt wód mineralnych Krynickich i przetworów zdrojowych.

Przedmiotami handlu z Krynicy są tutaj: wody mineralne, pastylki krynickie, wyciąg z igliwia na kąpiele balsamiczne, a po części i borowina żelezista krynicka.

Najważniejszym jednak artykułem handlowym są wody mineralne tak ze zdroju krynickiego jak i ze źródła słotwińskiego, a w ciągu onych siedmnastu lat rozsprzedano ogółem 590647 flaszek wód krynickich, których wartość wynosi Złr. 117109 kr. 40.

[1]) Zobacz: Statistische Mittheilungen über die Mineralquellen und Badeorte des Nassauischen Taunus während des Jahres 1870 von Dr. Grossmann. (Jahrbuch für Balneologie etc. Wien 1871. Bd. I. p. p. 71—92).

Jak wszędzie tak i tutaj powszechniejsze zapoznawanie się z towarem, donioślejsze ocenienie jego wewnętrznéj wartości, ulepszenie jego przymiotów i mierne jego ceny, wpływały korzystnie na powiększenie się odbytu. Jakoż od chwili zaprowadzenia w Krynicy umiejętnego sposobu napełniania wody krynickiéj (r. 1859) do flaszek w handel rozsyłanych, według ulepszonéj metody Hechta, mocą któréj każda butelka rodzinnym gazem węglowym na 3 atmosfery uciśnionym dopełnianą, i w przestrzeni tegoż gazu korkowaną bywa, przesyłka wody krynickiéj znakomicie się wzmogła; w miarę zaś obszerniejszego i gruntowniejszego poznania jéj skutków (które dzisiaj niemal każdemu krajowemu lekarzowi nie są obcemi); a nadewszystko w miarę sprawiedliwszego o wodach ojczystych sądu i większego do nich zamiłowania, powinnoby wzrastać ich zastósowanie, czego niepłonną mamy nadzieję, a nawet całą ufność pokładamy, znając wysoką wartość i nie małe znaczenie lekarskie szczaw krynickich, oparte na 20to letniem własnem doświadczeniu. W imię zatem sprawiedliwości przemawiamy za użyciem wody krynickiéj. Nie pierwszeństwa dla wód krynickich przed innemi żelazistemi, ale oddania im w praktyce sprawiedliwego uznania, ale równouprawnienia ze współrzędnemi zagranicznemi, dla szczawy krynickiéj od Szanownych Kolegów domagać się niczem niezaprzeczone mamy prawo.

Wszakże wody krynickie dzisiejszym sposobem swego napełniania, a sumiennością, z jaką się przy téj manipulacyi postępuje (na co tysiące ócz gości zdrojowych corocznie spoglądając, najlepsze mogą dać świadectwo), nietylko nie ustępują w niczem pod tym względem szczawom żelazistym zagranicznym, ale nadto badania chemiczne: Aleksandrowicza, Stopczańskiego i Hoffa ze szczawą krynicką we flaszkach przez kilkanaście miesięcy przechowywaną przedsiębrane udowodniły, że nawet po długim przeciągu czasu szczawy tutejsze okazały się czyste, bezbarwne, bezwonne a co najważniejsze: nie przedstawiające osadu, lub rozkładu swych najważniejszych składników, jakiemi są: kwas węglowy wolny, dwuwęglan żelazawy i dwuwęglan wapniowy.

Cóżby więc od ich zalecania najsumienniejszego lekarza odstręczać mogło lub powinno, skoro szczawy krynickie we flaszkach, dla osób w oddaleniu od źródła ich używających, zapewniają te same skutki, jakich po nich spodziewamy się i oczekujemy, pijąc je w żywym ich stanie na miejscu w Krynicy.

Drugim artykułem tutejszej zdrojowéj industryj są kołaczyki czyli pastylki krynickie, od r. 1866 w użycie wprowadzone, wyrabiane ze stałych składników szczawy krynickiéj przez tutejszego Aptekarza Hug. Nitribitta pod powagą byłéj komisyi balneologicznéj krakowskiéj. Nowy ten przetwór, nasuwający nie małe trudności techniczne ku zatrzymaniu w nich dwuwęglanu żelazawego w stanie nierozłożonym, o ile jest naukową zdobyczą odniesioną na polu Chemii galenicznéj; o tyle bez pomocy poziomych sposobów w użycie wprowadzony, pozyskał już dzisiaj uznanie i obywatelstwo między tysiącznemi przetworami żelaza, w celach terapeutycznych zastósowanemi. Jakoż od r. 1866 do 1873 rozesłano w handel 1646 pudełek pastylek krynickich, każde po 30 sztuk, czyli 49380 sztuk kołaczyków krynickich. Już ta cyfra, w obec ogromnéj ilości

przetworów żelezistych, w użyciu będących, przemawia za ich skutecznością i dobrą dla nich wróżbę rokuje.

Trzecim artykułem handlowym pod firmą wyrobu krynickiego w użycie wprowadzonym, jest wyciąg z igliwia świerkowego na kąpiele balsamiczne, tyle rozgłosu w ostatnich czasach używające. I ten środek leczniczy, wyrabiany za moją inicyatywą przez miejscowego Aptekarza p. Nitribitta, uznała była komisya balneologiczna krakowska, nietylko jako zupełnie celowi odpowiedni, ale nawet o wiele wyższy nad tego rodzaju przetwory, jakie dostarczają zagraniczne zakłady kąpiel igliwiowych: w Remdzie, w Leoben, lub w Wolfach istniejące.

I na tem polu nie chcieliśmy ubliżyć naszéj ukochanéj ziemi, dla któréj Flory, to samo słońce co i dla zamiejscowéj roslinności, Najwyższa Opatrzność stworzyła.

Świeżo bo dopiero w r. 1869 w życie wprowadzony ów przetwór balneoterapeutyczny, nie miał jeszcze czasu nabrać rozgłosu. Wszakże już dzisisiaj coraz większego doznaje uznania, skoro dotychczas rozesłano w handel 1210 flaszek krynickiego wyciągu z igliwia.

Oba te przetwory t. j. pastylki krynickie i wyciąg krynicki z igliwia, stanowią jeden z licznych dowodów niezmordowanéj gorliwości, co do umiejętnego spożytkowania darów bożych w Krynicy będących.

Czwartym nareszcie artykułem zdrojowo-handlowym Krynicy jest borowina żelazista, któréj ztąd w ostatnich latach kilka cetnarów na wyraźne zażądanie wysłano.

Z powyżéj wymienionych przedmiotów zdrojowego przemysłu w Krynicy, tudzież z ich odbytu handlowego widzimy, iż ów siedmnastoletni przeciąg czasu nie przebrzmiał marnie dla spożytkowania zasobów, jakiemi Opatrzność Krynicę, a z nią i ukochany nasz kraj obdarzyła. Wprawdzie wyniki z dotychczasowéj handlowéj eksploatacyi produktów przemysłu zdrojowego w Krynicy, jakie w rozprzedanych w owym okresie: 590547 flaszkach wód krynickich, 1646 pudełkach pastylek krynickich, 1210 flakonach wyciągu z igliwia, pod względem finansowym osiągnięto, w porównaniu z korzyściami zagranicznéj zdrojowéj industryi są nie znaczne; ale za miarę pożytku ztąd otrzymanego, dla nas obstoi chlubne świadectwo gorliwości umiejętnego spożytkowania wszelkich zasobów krynickich na korzyść cierpiących i kraju. Nie szukamy bowiem naprzód materyalnego pożytku, i nie uganiamy się przedewszystkiem za finansowemi korzyściami w naszym ojczystozdrojowym przemyśle i w naszém krynickiem gospodarstwie. Tego rodzaju owoce z posiewu uczciwéj pracy i zacnych usiłowań, przyjdą niezawodnie z postępem samego czasu, byle tylko Zakład krynicki na zawsze pozostał wierny swemu rzetelnemu zadaniu, byle nigdy nie odstąpił od swego przeznaczenia jako instytut humanitarny i medyczny, byle światłem Umiejętności opromieniony podążał za postępem nauk i za wymogami ducha cywilizacyi, a odpowiadał wszelkim rzetelnym potrzebom światłéj Publiczności.

V.

Wyniki dochodu ze Zakładu.

Jakkolwiek wyniki finansowe nie są ani racyą bytu, ani celem jakiegokolwiek zakładu zdrojowego, ze względu na jego przeznaczenie: jako instytucyi lekarskiéj i humanitarnéj; wszakże wyniki dochodu otrzymane ze Zakładu zdrojowego krynickiego w owym siedemnastoletnim okresie czasu, z umysłu bierzemy tu pod rozwagę, dla okazania, czyli i jakie nasz Zakład ma znaczenie pod względem narodowo ekonomicznym? czyli godzien był wkładów kapitału na jego urządzenie wyłożonych? i czyli nadal ze względów ekonomicznych na opiekę zasługuje?

Oto co mówią cyfry pod tym względem:

Było dochodu ze Zakładu krynickiego ogółem:

W roku 1857	. . .	Złr.	5205	cent.	91
„ 1858	. . .	„	9174	„	67
„ 1859	. . .	„	10925	„	98
„ 1860	. . .	„	14315	„	67
„ 1861	. . .	„	13743	„	92
„ 1862	. . .	„	21048	„	66
„ 1863	. . .	„	17379	„	25
„ 1864	. . .	„	15957	„	90
„ 1865	. . .	„	21189	„	93
„ 1866	. . .	„	23279	„	39
„ 1867	. . .	„	28636	„	56
„ 1868	. . .	„	32182	„	73
„ 1869	. . .	„	35673	„	36
„ 1870	. . .	„	35440	„	71
„ 1871	. . .	„	36739	„	33
„ 1872	. . .	„	42574	„	17
„ 1873	. . .	„	27007	„	13
		Razem Złr.	390473	cent.	26

O ile ważną jest wiadomość ogólnego dochodu ze Zakładu, tak również pouczającym jest rzut oka, na otrzymane wyniki dochodowe z pojedynczych gałęzi tutejszego gospodarstwa zdrojowego, jakiemi są: sprzedaż wód mineralnych, kąpiele, czynsze z domów gościnnych rządową własnością będących lub podobne inne źródła dochodu.

Następujące tabellaryczne zestawienie dochodu najlepiej pod tym względem objaśni:

Dochód ryczałtowy.

Rok	Ze sprzedaży wód mineralnych		Za kąpiele mineralne		Z czynszów domów gościnnych skarbowych	
	Złr.	cn.	Złr.	cn.	Złr.	cn.
1857	705	54	1944	8	2353	46
1858	2230	35	3241	39	3530	36
1859	3331	75	3409	12	3744	55
1860	4814	52	4215	80	4962	70
1862	5206	72	4226	86	4092	70
1861	8328	14	7004	84	5479	94
1863	6816	82	5219	6	4902	10
1864	7985	68	4834	5	2962	6
1865	9866	46	5848	48	4491	35
1866	9243	46	6906	30	3986	76
1867	8324	98	11592	8	5509	14
1868	9211	30	13318	82	6382	81
1869	9531	90	15721	48	7046	57
1870	9161	60	15841	79	7009	41
1871	7990	60	18132	27	7072	60
1872	10100	10	20558	63	8303	86
1873	8198	40	7987	63	5526	42
Ogółem	121047	32	150992	68	87446	79

Zastanawiając się nad powyżéj wyszczególnionemi kategoryami dochodu z pojedynczych gałęzi gospodarstwa i industryi zdrojowéj w Krynicy osiągnionego, widzimy:

1) iż rubryka dochodu ze sprzedaży wód krynickich uderzająco wzrastając od chwili (1859 r.) wprowadzenia ulepszonego sposobu napełniania tamecznych wód w handel rozsyłanych, w ciągu lat szesnastu prawie trzynastokrotnie się powiększyła.

2) iż namieniona kategorya dochodu, niemal od lat dziesięciu stale się utrzymująca, mimo wielu okoliczności wśród tego lat dziesiątka, niesprzyjających odbytowi wód, jakiemi były: czasy wojenne, klęski ogólno-krajowe, tudzież panujące epidemije, dowodziéby mogła wyrobionéj i ustalonéj wziętości wód krynickich jako środka lekarskiego, pomiędzy ogromną ilością ich współzawodniczek.

3) iż powolny ale ciągle i stale wzrastający odbyt wód krynickich, daje nadzieję dalszego wzrostu odbytu namienionego towaru, którego pokup jakkolwiek nie dosięgnął ilości rozsyłanych wód zagranicznych, jakiemi cieszą się inne zakłady zdrojowe jak n. p. Selters 3500000 flaszek, Vichy 2700000, Karlsbad 2000000, Ems 850000, Rohitsch 800000, Maryenbad 700000, Franzensbad, 600000 i t. d. [1]), wszakże bacząc na te okoliczności, iż wody żeleziste z natury w ogóle bardzo znacznie mniejszy mają odbyt aniżeli szczawy alkaliczne, alkaliczno-muryatyczne lub alkaliczno-solne; iż wód żelazistych w ogóle daleko mniej od pojedynczych pacyentów spożywa się, aniżeli innego rodzaju wód, a mianowicie wód zwalniających (Karlsbad, Maryenbad i t. d.); iż ogromna jest mnogość wód żelazistych, z naszą szczawą krynicką w handlu rywalizujących; śmiało wyznać możemy, że nasze krynickie szczawy żelaziste, ani pod względem ich lekarskiéj ważności i ich terapeutycznego znaczenia, ani pod względem ich trwałości, ani pod względem ich sposobu napełniania, w niczem od wód żelezistych zagranicznych nieustępujące, znajdą z postępem czasu daleko większy swój odbyt handlowy, a niedaleka przyszłość ziści nasze pod tym względem oczekiwania.

4) iż od czasu (1866 r.) wybudowania nowego gmachu łaziebnego w Krynicy — a skutkiem tego od zaprowadzenia nowego sposobu ogrzewania wody kąpielowéj i nowych rodzai tu udzielanych kąpiel — tak ilość wydawanych kąpiel, jak i dochód z tego działu gospodarstwa zdrojowego wzrósł dwudziestokrotnie.

5) iż samo z siebie wynika, że tak ilość udzielanych kąpiel, jakoteż dochód z tego działu gospodarstwa zdrojowego w prostym jest stosunku do ilości gości zdrojowych, podczas dorocznego sezonu w Krynicy przebywających, a ztąd różnice w ilościach dochodu z kąpiel są nader zmienne, a gdy jednego roku dochód z kąpiel wynosił 11592 Złr., innego roku ta sama rubryka dochodu doszła do 20558 Złr. Nie ma zatem i nie może być stałéj normy rocznego dochodu z łazienek.

6) iż dochód z czynszu za najem pokojów mieszkalnych, skarbową własnością będących, wzrósł od r. 1860, to jest od czasu przysporzenia lokalów do wynajęcia i ich polepszonego wewnętrznego uporządkowania, tudzież zwiększył się od czasu (1867 r.) zaprowadzenia wyższych cen najmu.

7) Ponieważ pokojów skarbowych, do wynajęcia dla gości przeznaczonych, od r. 1866 wcale w Krynicy nieprzybyło, przeto dochód z czynszów nie przedstawia wielkich oscyllacyj; któreto dochody odpowiadają jedynie raz większemu, raz mniejszemu natłokowi gości. Wszakże mniéj więcéj normalna cyfra rocznego dochodu z najmu redukuje się do 7000 Złr.

[1]) Pragnących zapoznać się ze statystyką odbytu wód mineralnych zagranicznych, odsyłamy do naukowych czasopism balneologicznych, jakich dostarczyli Dr. Spengler (Balneologische Zeitung, Correspondenzblatt der deutschen Gesellschaft für Hydrologie T. I. do XIII); Prf. Dr. Löschner i Dr. Spengler (Archiv für Balneologie T. I—III); Dr. Kisch (Allgemeine Balneologische Zeitung T. I—IV.); tudzież odsyłamy do znakomitego zbiorowego czasopisma, wydawanego przez Dr. Kischa p. t. „Jahrbuch für Balneologie, Hydrologie und Klimathologie. Wien 1871—1874.

8) Dodać tu należy, że w obrazie wyników dochodu z czynszów jest tylko mowa o dochodzie z najmu pokojów gościnnych, w domach rządową a nie prywatną własnością będących. Ponieważ zaś ilość pokojów gościnnych w domach prywatnych będących, prawie 8 razy jest większą od ilości pokojów skarbowych, przeto sumę dochodów z najmu pokojów gościnnych w Krynicy, nie z owych 80 pokojów skarbowych, ale z ogolnéj cyfry 630 pomieszkań gościnnych obliczać i oceniaćby należało.

9) Na zakończenie naszych uwag o wynikach dochodu ze Zakładu krynickiego, nie od rzeczy będzie przytoczyć cyfry dochodu z Zakładu z r. 1856, to jest najbliższego roku przed owym siedmnastoletnim okresem mojéj w Krynicy działalności, a przedmiotem naszych uwag będącym. Jakoż porównywując dochód r. 1856 z r. 1872 widzimy, iż było dochodu:

W roku	Ze sprzedaży wód mineralnych		Za kąpiele mineralne		Z czynszów domów	
	Złr.	cn.	Złr.	cn.	Złr.	cn.
1856	370	31	1438	58	1393	12
1872	10100	10	20558	63	8303	86

Czyli przeto szczodrobliwa i wspaniałomyślna opieka Wysokiego Rządu, Zakładowi krynickiemu w owym siedmnastoletnim okresie czasu udzielona, odpowiedziała finansowemi rezultatami? na to pytanie każdy w powyższych cyfrach przekonywującą i dostateczną znajdzie odpowiedź. Zaiste! błogosławiona i wdzięczna-to rola, te wody krajowe — byleśmy je tylko spożytkować umieli!

Przedstawiwszy obraz ruchu, wzrostu, udoskonalenia i ulepszenia zakładu zdrojowego w Krynicy — jako owoc wyłożonych nakładów, umiejętnéj i usilnéj pracy i gorliwych poświęceń, kończymy nasz pogląd na ów siedmnastoletni okres wspaniałego rozwoju Zakładu zdrojowego krynickiego, jakiego Opatrzność dożyć nam dozwoliła.

Faktem jest, że Krynica w ciągu owych lat siedmnastu ogromne uczyniła postępy ku dobremu, a nawet ku najlepszemu.

Faktem jest, że tego dokazała w bardzo krótkim czasie.

Faktem jest, że zwróciła na siebie powszechną uwagę Lekarzy i Publiczności.

Faktem jest, że pozyskała sprawiedliwie zasłużoną a wspaniałomyślną opiekę Władz Rządowych.

Faktem jest, iż się cieszy przychylnością krajowców, a nawet słuszne odbiera ocenienie u postronnych.

Nie będę się rozwodził nad skutkami, jakie dla cierpiących, dla nauki, dla miejscowości i dla kraju z tego wzrostu Krynicy dotąd spłynęły, a jakich korzyści na przyszłość przy równym Krynicy postępie spodziewać się możemy. Wszakże każdy łatwo pojmie, że miłość cennych darów ojczystych — że powstrzymanie od zgubnego a pod wielu względami śmiesznego wałęsania się do wód zagranicznych — że skierowanie sił narodowych ku uczciwemu w kraju przemysłowi, ku godziwemu zarobkowaniu, ku możności pracy — słowem, że oszczędność i zamożność, jedne z najpotrzebniejszych na obecną chwilę cnót narodowych, w najściślejszym są związku z pielęgnowaniem ojczystych zdrojowisk. Wytrwajmy zatem w świętym obowiązku miłości swojego; w powinności poświęcenia: nauki kapitału i pracy swojemu krajowi; dopóki ta sama woda, co daje zdrowie, co tworzy bogactwa, nie zrosi nareszcie wieńca ojczystéj zasługi!

KRONIKA BIEŻĄCYCH WIADOMOŚCI

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

KRYNICA.

Najprzewielebniejszy Arcybiskup Sembratowicz Metropolita Halicki przebywa w tutejszem zdrojowisku dla poratowania własnego zdrowia.

Rozpoczęta tutaj w r. 1865 wielkich rozmiarów **budowa kościoła parafialnego** grecko-katolickiego obrządku, przy niezmordowanéj zabiegliwości tutejszego proboszcza JMść Ks. Kanonika Wik. Żegestowskiego, w r. b. szczęśliwie ukończoną została, a na przyszły rok nabożeństwo z pewnością w nowym tym kościele już odprawiać się będzie.

Ruch w tutejszych łazienkach podczas bieżącéj pory zdrojowéj był następujący:

Od otwarcia tegorocznego sezonu (dnia 1 Czerwca) aż do dnia 8 Września udzielono:

Kąpiel mineralnych waniennych dla dorosłych . .	**25950**
„ „ „ dla dzieci	**200**
„ żelezisto borowinowych dla dorosłych . . .	**4068**
„ „ „ dla dzieci	**30**
„ mineralnych nasiadowych	**4364**
„ „ natryskowych	**52**
„ natryskowo macicznych	**5**
„ igliwiowych	**160**
„ gazowych	**34**
Łaźni słowiańskiéj	**44**

Z balu danego tutaj dnia 22 Sierpnia b. r. na korzyść Towarzystwa Opieki Narodowéj, zebrano za staraniem Jadwigi hr. Łubieńskiej kwotę złr. 236 ct. 7, która do rąk p. Teofila Chwaliboga, delegata wspomnionego Towarzystwa wręczoną została. Jestto trzeci z kolei tego roku zasiłek, jaki goście tutejsi złożyli na fundusz Towarzystwa Opieki Narodowéj.

VI. LISTA GOŚCI
przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy
od dnia 22 Sierpnia do dnia 7 Września 1874.

						mieszka
1136.	Naglicka Józefa, córka obywat. z Tarnowa	osób	1	przybył d.	20 Sierpn.	pod Zamkiem Nr. 23.
1137.	Ciułkowski Teofil, urzęd. Wydz. kraj. ze Lwowa	„	1	„	21 „	„ Orłem Nr. 10.
1138.	Baranowski Józef, obywatel z Krakowa	„	1	„	22 „	u Ziembińskiego.
1139.	Waldinger Josche, żona kupca ze siostrą Mindel i dzieckiem z Borysławia	„	3	„	22 „	pod Ułanem.
1140.	Trzecińska Cecylia, obywat. z córką z Płocka	„	2	„	22 „	w Hotelu warszawskim.
1141.	Trojacki Emil, właśc. dóbr z żoną i córką z Ostrowia	„	1	„	22 „	„ „ „
1142.	Br. Stachel Karol, pens. generał major z żoną i córką z Odessy	„	3	„	22 „	„ „ „
1143.	Masłowski Ludwik, Redaktor biblioteki z fam. z Krakowa	„	3	„	22 „	pod Cisem.
1144.	Biłous Teodor, Dyrektor gimn. z Bochni	„	1	„	22 „	„ Góralem.
1145.	X. Marek Józef Pius, Przeor OO. Dominikanów z Krakowa	„	1	„	22 „	„ Kosynierem.
1146.	Miączyński Piotr, fabrykant nafty z familią ze Lwowa	„	4	„	22 „	„ Topolami Nr. 8.
1147.	Przyłuski Zygmunt, c. k. Radca skarbu z synem ze Lwowa	„	2	„	23 „	„ Ułanem.
1148.	Lubański Jan właściciel dóbr z Wilna	„	1	„	23 „	„ Kosynierem.
1149.	Skibowski Jan, artysta muzyk z Król. Polsk.	„	1	„	23 „	„ Jarząbkiem.
1150.	Desta Aleksandra, spiewaczka z „ „	„	1	„	23 „	„ „
1151.	Cybulska Józefa, wdowa po prof. uniw. wrocł. z fam. ze Lwowa	„	3	„	24 „	u Krumholza.
1152.	Van de Brück Edward, obyw. ziemski z Rozdoła (Król. Polsk.)	„	1	„	24 „	pod Szwajcarem Nr. 2.
1153.	Kieszkowski Stanisław, obyw. ziemsk. ze Lwowa	„	1	„	24 „	„ „
1154.	Nieszkowski Zdzisław, lekarz z Tarnowa	„	1	„	24 „	„ Orłem Nr. 6 i 7.
1155.	Sachajdakowska Józefa, właśc. dóbr. z fam. z Mieczyszczowa	„	3	„	26 „	„ 3 Różami.
1156.	Kumaniewski Mikołaj, obyw. ziemski z żoną i synem z Komunowic	„	3	„	26 „	„ „
1157.	Lichtman Fischel, kupiec z Kamieńca podolskiego	„	1	„	26 „	u Braunfelda.
1158.	Mayerson Stanisław, lekarz z Warszawy	„	1	„	26 „	pod Rybą.
1159.	Sienicki Władysław, budowniczy z familią z Zamościa	„	3	„	26 „	„ Zamkiem. Nr. 14.
1160.	Dr. Winnicki Władysław, lekarz z siostrą z Warszawy	„	2	„	26 „	„ „ „ 3.
1161.	Goldfinger Sara, żona kupca z Dąbrowy	„	1	„	26 „	„ Ułanem.
1162.	Maziarska Anna, żona dozorcy lasów z Tylicza	„	1	„	26 „	„ Zamkiem Nr. 19.
1163.	Winter Karolina, żona c. k. notaryusza z synem z Tarnopola	„	2	„	26 „	w Łazienkach Nr. 1.
1164.	Szołowski Bolesław, obywatel z Królestwa Polskiego	„	1	„	27 „	pod Lwem.
1165.	Gutkowski Jan, inżynier z Krakowa	„	1	„	27 „	„ „
1166.	Jodłowski Władysław, obywatel z Krakowa	„	1	„	27 „	„ „
1167.	Mossór Michał, Dr. Medycyny z Przemyśla	„	1	„	27 „	„ Topolami Nr. 11.
1168.	Baliński Edward, dyrektor fabryki z Przemyśla	„	1	„	27 „	„ Orłem Nr. 11.
1169.	Tyńcer Felicya, żona urzędnika kolei żelazn. z Krakowa	„	1	„	27 „	„ Pagatem.
1170.	Zoffal Alfred, c. k. kapitan z Nowego Sącza	„	1	„	28 „	„ Trąbką Nr. 19.
1171.	Skolimowska Izabella, właśc. d. z córką ze Strzyżewa (Kr. P.)	„	2	„	29 „	„ Koroną.
1172.	Bondini Eschilla, Obywatelka z Wołynia	„	1	„	29 „	u Hoffmana.
1173.	Lawrowa Ludmilla, obywatelka z Moskwy	„	1	„	29 „	„
1174.	Biechoński Wojciech, właściciel kopalni z Gorlic.	„	1	„	29 „	pod Warszawą.
1175.	Eliassohn Bertha, żona kupca z familią z Warszawy	„	3	„	30 „	„ Lwem.
1176.	Kobyliński Tadeusz, właśc. ziemski z żoną z Bogmar (Kr. P.)	„	2	„	30 „	„ Pogonią.
1177.	Charzewski Bazyli, c. ross. urzędnik z Ungeny	„	1	„	30 „	„ Lwem.
1178.	Chrząszcz Wanda, obywatelka z Złoczowa	„	1	„	30 „	„ Opatrznością.
1179.	Szygowska Antonina żena urzędnika z Królestwa Polskiego	„	1	„	30 „	„ Białą Różą.
1180.	Żywicki Henryk, Notaryusz z żoną z Nowego Sącza	„	2	„	31 „	„ Warszawą.
1181.	Lorenz Franciszek, prawnik z Nowego Sącza	„	1	„	31 „	„ „
1182.	Tomkowicz Henryk, urzędnik sądowy z Krakowa	„	1	„	31 „	„ Trąbką Nr. 19.
1183.	Miczyński Bruno, aptekarz z Wieliczki	„	1	„	1 Wrześn.	„ Pogonią.
1184.	Bylicki Władysław, Dr. Medycyny z Krakowa	„	1	„	1 „	„ Zamkiem Nr. 9.
1185.	Jaroszewski August, assesor sądowy z Warszawy	„	1	„	1 „	„ „
1186.	Rybiński Józef, właściciel realności z Warszawy	„	1	„	2 „	„ Rybą.
1187.	Maryański Edward, Dr. Med. z żoną z Podola Rossyjskiego	„	2	„	2 „	„ Lwem.

1188.	Grabowska Antonina, ob. ziemska z córką i sł. z Winkowic (Kr.P.)	osób 3	przybył d.	2	Wrześn.	pod	Orłem Nr. 8 i 9.
1189.	Dłuska Helena, obywatelka ziemska z Podola	„ 1	„	2	„	„	„
1190.	Gajewska Anna, żona rzemieślnika z Nowego Sącza	„ 1	„	2	„	„	Jarząbkiem.
1191.	Galle Ludwika, córka ob. z Idalią Rzęrzewską z Warszawy	„ 2	„	3	„	„	Kosynierem.
1192.	Kosterkiewicz Antoni, właściciel dóbr. z Wielopola	„ 1	„	3	„	„	Trąbką Nr. 14.
1193.	Kłodnicka Bronisława, żona nacz. banku włośc. z Nowego. Sączą	„ 1	„	3	„	„	Pagatem.
1194.	Koczanowicz Aleksander, obywatel z Korzenny	„ 1	„	4	„	„	Sobieskim.
1195.	Chrzanowska Amalia, żona lekarza z Lublin	„ 1	„	5	„	„	Lwem.
1196.	Karwowski Wład. Patron ze siostami Sabiną i Henryką z Lublina	„ 3	„	5	„	„	„
1197.	Hanusz Józef, c. k. inżynier z Tarnowa	„ 1	„	5	„	„	Zamkiem Nr. 6.
1198.	Studziński Leon, c. k. starosta z familią z Sanoka	„ 4	„	5	„	„	Opatrznością.
1199.	Najprzewielebn. ks. Józef Sembratowicz, arcybiskup lwowski, Metropol halicki w towarzystwie ks. kanonika Hoterowskiego Leona i k. kapelana Emiliana Mielnickiego ze Lwowa	„ 4	„	5	„	„	Orłem Nr. 1, 2 i 3.
1200.	Popper Zygmunt, kupiec z Tarnowa	„ 2	„	7	„	„	Potokiem sklep. N 7.

Razem rodzin	65	czyli osób		104
Pozostało z poprzedniej listy	„ 1135	„	„	1976
Przybyło do dnia 7 Września 1874 r.	„ 65	„	„	104

Od otwarcia Zakładu było razem 1200 rodzin czyli 2080 osób.

Odjechali z Zakładu do 7 Września 1874 r.

42.	Stojowska Salomea, obywatelka z Milkowicz	mieszka	pod Trąbką Nr. 19	odjechała 22	Sierpnia.
43.	Koszarska Pulcherya, obywatelka z familią z Podola Ross.	„	pod Orłem Nr. 1-9	„ 24	„
44.	Graf Ferdynand, kapitan pensyonowany ze Lwowa	„	w Łazienkach Nr. 3	„ 24	„
45.	Bieczyńska Elżbieta, żona urzędnika z famil. z Kamień. podols.	„	w „ Nr. 1-13	„ 25	„
46.	Korczyński Dyonizy, c. k. komisarz pow. z familią z Tarnowa	„	pod Zamkiem Nr. 14.	„ 25	„
47.	Dr. Koźmiński Leon, adwokat i burm. z familią z Tarnopola	„	„ Topolami Nr. 9.	„ 26	„
48.	Poraj Koszyc Aleksander, obywatel z familią z Rosyi	„	w Łazienkach Nr. 5-6	„ 26	„
49.	Gogolewska Aleksandra, obywatelka z Królestwa Polskiego	„	pod Zamkiem Nr. 11.	„ 26	„
50.	Cetnerski Wincenty, obywatel z żoną z Krakowa	„	„ Szwajcarem N. 1-11	„ 27	„
51.	Edward von de Brück, obywatel ze Lwowa	„	„ Szwajcarem Nr. 2	„ 28	„
52.	Teszkowska Wanda, obywatelka z Król. Polsk.	„	„ Zamkiem Nr. 12	„ 29	„
53.	Królikowska Anastazya, obywatelka z Król. Polsk.	„	„ „ Nr. 6	„ 29	„
54.	Chwalibóg Teofil, notaryusz z Żywca	„	„ „ Nr. 15 i	„	„
		„	„ Orłem Nr. 11	„ 30	„
55.	Kiesel Joanna, żona c. k. radcy apell. z familią ze Lwowa	„	„ Zamkiem Nr. 10	„ 31	„
56.	Wierzbowski Józef, były urzędnik z Warszawy	„	pod Trąbką Nr. 10.	„ 31	„
57.	Topolnicka Magdalena, modniarka z familią ze Lwowa	„	„ „ Nr. 12-13	„	„
		„	i pod Topolami Nr. 3-4	„ 31	„
58.	Mayerberg Kamila, żona urzędnika kolei żelaz. z Przeworska	„	pod Zamkiem Nr. 4	„ 1	Września.
59.	Fräkel W., kupiec z Bochni	„	„ Potokiem Nr. 7 sklep	„ 1	„
60.	Progulski Stanisław, kupiec z Nowego Sącza	„	„ „ Nr. 1-2	„ 1	„
61.	Gumińska Ludwika, z familią z Dakowa	„	„ Trąbką Nr. 15-16.	„ 2	„
62.	Wollbeck i Buchowiecka z familią z Litwy	„	„ Zamkiem Nr. 16	„ 3	„
63.	Hickson J., c. k. nadporucznik ze Lwowa	„	w Łazienkach Nr. 13	„ 3	„
64.	Wilski Leon, były urzędnik z Kielc	„	pod Potokiem Nr. 8	„ 3	„
65.	Woźnicki Hilary, senator z familią z Warszawy	„	„ Topolami Nr. 5-6	„ 3	„
66.	Stummer Edward, sędzia appelacyjny z Warszawy	„	„ Zamkiem Nr. 7	„ 3	„
67.	Hilscher Ludwika, żona lekarza ze Stryja	„	w Łazienkach Nr. 14	„ 4	„
68.	Hoffer Motel, kramarz z Nowego Sącza	„	w Kramie Nr. 2	„ 4	„
69.	Korecki Piotr, radca Izby skarbu z familią z Kalisza	„	w Łazienkach Nr. 7	„ 5	„
70.	Tyberski Alojzy, szewc z familią z Nowego Sącza	„	pod Potok. Nr. 4 sklep	„ 5	„
71.	Rożycki Edmund, inżynier z Krakowa	„	„ Orłem Nr. 10	„ 5	„
72.	Hoffer Anna, przekupka z Nowego Sącza	„	za Kramem Nr. 1	„ 6	„
73.	Głębocki Wincenty, senator z Warszawy	„	pod Orłem Nr. 12	„ 6	„

Zygmunt Sokołowski,

Krynica, dnia 7 Września 1874. *c. k. Inspektor zdrojowy.*

UWIADOMIENIE.

Pragnąc dogodzić potrzebie Publiczności, zniewolonéj podczas pory zimowéj używać wód mineralnych krynickich, niniejszem oznajmia się, iż

STAŁE SKŁADY

WÓD MINERALNYCH KRYNICKICH

PODCZAS PORY ZIMOWEJ

są u następujących osób:

w Berlinie: **Heyl et Cie** generalna agencya wód mineralnych.
w Brodach: **Franzos — Rothkopf.**
w Czerniowcach: **Krzyżanowski — Golichowski.**
w Husiatynie: **Friedmann.**
w Krakowie: **Wentzl** generalna agencya Dyrekcya zdrojowisk czeskich i galicyjskich — **Walter — Feintuch — Goldwasser.**
we Lwowie: **Schubuth — Mendrochowicz — Goldbaum.**
w Petersburgu: **Schmidt et Cie.**
w Pradze: **Kunerie.**
w Przemyślu: **Kozłowski.**
w Sączu: **Kosterkiewicz et Ritter.**
w Tarnowie: **Müldner — Liebschütz.**
w Warszawie: **Heinrich — Sokołowski — Lilpopp.**
w Wiedniu: **Mattoni.**

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządzca drukarni *Józef Łakociński.*